

זבחים לו

משה שווערד

1. תלמוד בבלי מסכת זבחים דף לו עמוד א

מ"ט דרבי יהודה? אמר רבי אלעזר: תרי קראי כתיבי בנותר, כתוב אחד אומר: אלא תותירו ממנו עד בקר, וכתוב אחד אומר: בלא יניח ממנו עד בקר, אם אינו ענין להניח, תנהו לענין מחשבת הינוח.

• רש"י מסכת זבחים דף לו עמוד א

תרי קראי כתיבי בנותר - חד בפסח וחד בתודה.

• תוספות מסכת זבחים דף לו עמוד א

תרי קראי כתיבי בנותר - חד בפסח וחד בתודה ותימה דדריש באם אינו דמפסח היכי ילפי' שאר נותר.

○ קרן אורה מסכת זבחים דף לו עמוד א

תוספות בד"ה תרי קראי כתיבי כו', ותימא כו' דמפסח היכי ילפינן שאר נותר, ותמיה גדולה היא, דוודאי איצטריך לגופיה לאשמעינן דתודה יצא מכלל שלמים, ואינו נאכל אלא ליום ולילה, והיכי מצינן למילף זאת מפסח...

• עיין שטמ"ק אות כד

○ קרן אורה מסכת זבחים דף לו עמוד א

... אבל באמת ד' רש"י ותוס' ז"ל צ"ע, מש"כ חד בפסח וחד בתודה, הא בתודה גופא תרתי קראי כתיבי, חד בצו את אהרן לא יניח ממנו כו', וחד באמור בפ' שור או כשב, וכי תזבחו זבח תודה כו' לא תותירו ממנו, אע"ג דר"א מקדים קרא דלא תותירו לקרא דלא יניח, ולפי הנ"ל הוי ליה למידרש קרא דלא תותירו באם אינו ענין דמאוחר הוא, ואם אינו ענין לנותר עצמו תניהו ענין למחשבת נותר, י"ל דאין מוקדם ומאוחר כו' ... וראיתי בת"כ פ' צו (פי"ב ה"ג) ופ' אמור (פ"ט ה"א עיי"ש) דדריש להאי קרא דלא תותירו דגבי תודה (אם) [באם] אינו ענין למחשבת ע"ש.

• שפת אמת מסכת זבחים דף לו עמוד א

בגמ' אם אין ענין להניח תנהו ענין למחשבת הנוח קשה דמ"מ מנ"ל דפסול כיון דליכא קרא לעכב [1] ואולי כיון דאפקא קרא בלשון לא יניח לומר דמחשבת הנוח הוי כאילו הניח [2] עוד נראה דר"א דורש גם סיפא דקרא והנותר באש תשרופו קאי ג"כ אמחשבת הנוח וכ"כ ג"כ בס' טה"ק ע"ש באריכות:

2. ספר חידושי בתרא

תקמה) לו. רש"י ד"ה חליפין וז"ל מפריש תודתו ואבדה והפריש אחרת תחתיה ונמצאת הראשונה היא שניה חליפי תודה וקריבה ע"כ. יש מקשים מה"ת שיאכל לשני ימים אם הפרישו תחת תודתו שאבדה, ואולי שאין לו לחם וצ"ע. ולכאורה י"ל דה"א דהחליפין הוא בכלל הפסוק (ויקרא ז' ט"ז) ואם נדר או נדבה זבח קרבנו ביום הקריבו את זבחו יאכל וממחרת כו', וכדפרש"י ז"ל שם וז"ל שלא הביאה על הודאה של נס אינה טעונה לחם ונאכל לב' ימים ע"כ. וכן בחליפין, כיון שמצא הראשונה, הוי כאיגלאי מילתא דהשניה אינה באה על הודאת הנס אלא מחמת נדבתו שהפרישה מרצון, קודם מוצאו הראשונה, וה"א דדינה בב' ימים.

3. עיין שטמ"ק אות ג

4. "ושלמי פסח"

- רש"י מסכת זבחים דף לו עמוד א ושלמי פסח – [1] חגיגת ארבעה עשר אבל שלמים בעלמא לא מצי לרבוויי דהא כתיב בהדיא בהו שני ימים ביום זבחכם יאכל וממחרת.
- תוספות מסכת זבחים דף ט עמוד א ושלמים הבאין מחמת פסח לכל מצות שלמים - פי' בקונטרס חגיגת ארבעה עשר וכן לקמן סוף כל הפסולים (דף לו.) גבי תודה שנאכלת ליום ולילה מנין לרבות שלמי נזיר ושלמי פסח ת"ל שלמיו ופי' בקונטרס שלמי פסח חגיגת י"ד וקשה דבפסחים באלו זברים (דף עא): דריש מקרא בהדיא דחגיגת י"ד נאכלת לשני ימים ולילה אחד [ובת"כ כפ' בשר זבח תודה שלמיו מרבי חגיגת י"ד לשני ימים ולילה אחד] ושלמים הבאין מחמתו ליום ולילה ו[2] נראה דודאי שלמי פסח דכל הפסולין (שם) היינו מותר הפסח ...
- עיין יפה עינים [פסחים עא:] דרש"י מסביר דלימוד זה אליבא דבן תימא

5. ספר איזהו מקומן

טעמא דר' יהודה סברא הוא - א) בעיקר דינא דר"י חקרו באחרונים אי הוי דין של מחשבת פסול /ודמי לפסול דמחשבת שלא לשמה, או דהוי פסול מחודש של מחשבה כמעשה וחשיב כהניח והוציא הדם ממש, ונפק"מ אי בעי עיבור צורה, וכן לשיטות דבפסול מחשבה בעינן דיבור האם ה"נ צריך דיבור, ובאחיעזר י"ד סי' כט' נקט כצד קמא, ובמקד"ד סי' לג. א. (סוף ד"ה ונלאה) חקר בזה, ובאבי עזרי פסוהמ"ק ב. טז. (ד"ה אלף שעיקר) נקט שסברתו דמחשבה כמעשה ועי"ש שתמה ע"ז [כקושית הקר"א שכתבנו לקמן ד"ה קסבר], ועי' מנח"א עמ' קעה, וע"ע חי' חזון יחזקאל עמ"ס זבחים. * כללל דמילתא ל"ת ד'.

6. שפת אמת מסכת זבחים דף לו עמוד א

בגמ' סברא הוא יש לתמוה מה סברא הוא זה לעשות המחשבה כמעשה ואפשר דעיקר טעמא דר"י מכל דבר רע וס"ל דמה דאם עשה כן פסול בכלל דבר רע הוא וכן משמע בבבביתא דמייתי אח"כ בגמ' דבר רע לרבות כו' והנה בס' טה"ק הקשה א"כ ל"ל קרא בחוץ למקומו דפסול תיפוק לי' מסברא ותי' דמטעם חוץ למקומו פסול אפי' בחישוב לזרוק מקצת דם אבל מהאי סברא לא מיפסל רק בחישוב על כולו ויפה תירץ ...

7. תוספות מסכת זבחים דף לו עמוד א

שיאכלוהו טמאים ויקריבוהו טמאים זיבחה גופיה מי מיפסיל - פי' בקונט' דהאי יקריבוהו באימורין קאמר ולא בדם דומיא דיאכלוהו בבשר דאם אכלו טמאין או ערלים זבח שנזרק דמו כהלכתו מי מפסיל קרבן מלרצות וא"ת חישב להניח אימורים למחר או בחוץ אמאי פסול הלא אם הניח אימורים עד למחר או בחוץ כיון שנזרק דמו כהלכתו לא נפסל קרבן מלרצות [1] וי"ל דלא דמי דלהניח אימורין למחר אי עביד במחשבתו מיפסיל כוליה קרבן בקדשים הנאכלים ליום ולילה דכיון דהווי אימורין בעין כל כמה דלא מיקטרי לא משתרי בשר באכילה וכי מטי למחר מפסיל בשר משום נותר אבל שיקריבוהו טמאים לא מיפסיל בשר חדא דהקריבוהו טמאין אם עלו לא ירדו ועוד נטמאו אימורים או אבדו משתרי בשר

באכילה כיון דנזרק הדם כהלכתו אכתי קשה מלהוציאו לחוץ אי קאי אימורין אמאי פסיל ר' יהודה הלא אם עשה כן לא נמנע הדם בכך מלרצות וגם בשר מישתרי באכילה דכיון שהוציא אימורים בחוץ הוה ליה כנטמאו אימורים או אבדו והבשר שרי לאכול ואי לא קאי להוציאו רק אדם אתי שפיר הכי.

• [2] עיין שטמ"ק אות ה'

בענין זר שמפגל

8. דף על הדף זבחים דף לו עמוד א

בגמ': על מנת כו' שיאכלוהו ערלים ושיקרבוהו ערלים כו' כל כמיני'.

ופרש"י מי ישמע לו להקריבו בפסול, הכהנים טמאים לא ישמעו לו, וכן הערלים להקריב מזבח בעבירה או לאכול קודש בעבירה כו'.

ברש"י ש גיטין (נ"ג ע"ב) כתב לחדש על פי זה שישראל לא מצי לפגל אפילו בשחיטה, כיון שהן אין בידם לזרוק ולהקטיר, ואין להם בבשר לאכול, מי ישמע להן לעבור כדאמרינן הכא דלאו כל כמיני', ורק בבעלים בקדשים קלים שייך פיגול בשחיטה, שהבשר נאכל להן.

אבל בתפארת יעקב (במשניות גיטין שם פ"ה מ"ד) חולק על הרש"י ש וז"ל: ולענ"ד לא נראה כן, ולא גרע מהא דע"מ שיאכלו ערלים וטמאים, או שיקטירו הפסולים, ועוד הא משכחת לה בקרבן של שותפות שיכול לפגל. וכן משמע מסתימת הרמב"ם רפי"ד מהל' פסוה"מ. ועי' כסף משנה רפ"א שכ' להדיא שקטן ששחט ע"מ לזרוק דמו למחר הוה פיגול, הרי להדיא דלא כהרש"ש.

ועיין עוד באחיעזר (יו"ד סי' כ"ט אות א') שהביא מטהרת קודש (לעיל כ"ו ע"ב) דנקט שגם במחשבת פיגול אמרינן הך סברא, ולכך כתב דאי אפשר לחשוב שאחר יזרוק, דכל כמיני', ומי יציית לי', אבל האחיעזר כתב דרק לגבי מחשבת הינוח אמרינן הכי הכא, אבל לגבי פיגול מצאנו (לעיל ל"א ע"א) ע"מ שיאכלוהו שני בני אדם, הרי דמחשבתו מהני לגבי אחר, ובתבואת שור (סי' ד' ס"ק י"ג) כתב דלא קיי"ל כהך תירוץ דהכא. וע"ע חזון איש (סי' י"ט ס"ק ז') ומרומי שדה, ומה שכתבנו לעיל ל"א ע"א במשנה (ד"ה כל הפסולין).

• דף על הדף זבחים דף לא עמוד ב

במשנה: כל הפסולין ששחטו שחיטתן כשרה כו' לפיכך הן פוסלין במחשבה כו'.

בשטמ"ק מנחות (ה' ע"ב) הביא בשם רבינו גרשום שאם שחט זר קרבן, ששחיטתו כשרה, וחשב מחשבת פיגול, לא חל מחשבתו ואינו פוסל, שהרי הוא אינו זורק ואינו מקטיר. ובשו"ת אחיעזר (ח"ב סי' כ"ט אות ה') הקשה עליו ממשנתנו המפורשת שזר ששחט שחיטתו כשרה, ולפיכך הן פוסלין במחשבה.

ותירץ האחיעזר דצריך לחלק שאם הזר שוחט ומחשב לאכול חוץ לזמנו, אז מהני מחשבתו לפגל, אבל אם הזר שוחט ומחשב לזרוק חוץ לזמנו, לא מהני מחשבתו כמו דאמרינן לעיל כ"ז מי שפגול גרם לו כו', דכל זריקה דלא שריא, לא מייתי לידי פיגול.

ועעו"ש באחיעזר (ח"ג סי' נ"ד), ובמה שכתבנו לקמן ל"ו ע"א (ד"ה על מנת כו' שיאכלוהו ערלים).

ולכאורה י"ל דטעם זה אינו מועיל אלא
לענין שלא ליפסול מטעם מחשבה
 כמעשה אבל אחתי ליפסול משום מחשבת חוץ
 למקומו, אלא שבאמת כיון דאפי' אם הכניס
 אינו פוסל אא"כ כיפר לא שייך לפוסלו גם
 משום מחשבת חוץ למקומו ודו"ק. ועי' מה
 שכתבנו בגמ' בסמוך קצת סמך מזה לדעת
 הרמב"ם ז"ל.

שם בגמ' קסז ר' יהודה צעי' מקום שיהא
משולש דם בצנור ובאימורין. לכאורה
יש לעי' קצת אמאי לא משני קסז ר' יהודה
דאפי' בהכניס ממש אינו פוסל אלא בכיפר
וכדנסמוך וא"כ לא שייך למיפסל זהו מחשבה
דהשתא עיילי עיילא אינו פוסל אלא בכיפר
חשיב חשוי לא כ"ש, כמבואר בסמוך.

וכבר התפלא על זה טובא צ"כ צרה"ז דהא
איפכא מבואר צקוגיין דתנא דמתני'
דידן [דלא פליג ר' יהודה צמיש ציתן הניחנין
צחון צפניס כו'] ס"ל דוקא צשכיפר ולכך לא
פסל צמחשבה כמבואר בגמ'.

שם בגמ' והתנן אמר רבי יהודה הכניס
צשוגג כשר הא צמיד פסול וקי"ל צשכיפר
וכו'. אנה הרמב"ם צפ"צ מפסוהמ"ק הלכו"ז
כתב דם חטאת שהכניסו לכפר צו צפניס
כו' אם הכניסו צשוגג ה"ז כשר ומה ממנו
צחון שהרי לא כיפר צו צקדש, ואם הכניסו
צמיד פסול עכ"ל הא דמחלק הר"מ צין
שוגג למזיד היינו דס"ל כר' יהודה. ומבואר
צצרי הרמב"ם דצכיפר אף צשוגג פסול והא

11. תוספות מסכת זבחים דף לו עמוד א

הכא דחשובי חשיב לא כל שכן - תימא א"כ בטלה תורת פיגול דזרק מקצת דם בחוץ או אוכל כזית בחוץ לא מיפסיל
ומחשב מחשבה פוסל הכי נמי נהי דמכניס בלא מכפר לא מיפסיל מחשב להכניס ולכפר פוסל וי"ל דבר רע משמע דבר
 שהוא רע במקום אחר שהוא בכיפר זה אסרתי במחשבה בשעת זביחה הכא דחיישב לא כל שכן דכשר דאפילו חיישב ליתן
 בפנים על מזבח הזהב על מנת להתכפר כשר כיון דבמחשבה לא שייכא כפרה כלל אבל נתינה ממש ראויה לכפר בשום
 מקום.

12. קרן אורה מסכת זבחים דף לו עמוד ב

גמרא ומודה ר"י שחוזר וקובעו לפיגול, ופירש"י ז"ל בחייב ע"מ להניח כו', משמע קצת דלא אמר ר' אבא אלא
במחשבת הינוח, דהוי כחדא מחשבה להניח למחר, וחזר וחייב גם לזרוק למחר, אבל להוציא למחר דמחשבה
אחריתי היא אינו חוזר וקובעו לפיגול, כמו במחשבת חוץ למקומו ממש. אלא דא"כ מאי מוטיב לר"א מהא דחיישב ליתן
 את הניתנין למעלה למטה כו' למחר דאינו חוזר וקובעו לפיגול, דילמא התם שאני דהוי כתרי מחשבות, לזרוק למחר למטה,
 וחזר וחייב לזרוק למחר למעלה. וצ"ל כיון דבשניהם חייב למחר ג"כ כחד מחשבה היא, ולד' הרמב"ם ז"ל שהבאתי לעיל,
 דלדין נמי חייב ליתן למעלה למטה למחר פסול, כמו מחשבת הינוח לר"י, ג"כ יקשה מאי פריך לר' אבא, דילמא בכה"ג
 לכ"ע אינו חוזר וקובעו לפיגול, דע"כ מחשבה זו גריעא ממחשבת הינוח, דהא רבנן לית להו סברא דר"י דמחשבה כמעשה.
 והא דפסלי רבנן במחשבה זו היינו משום דהוי כעין פיגול, כיון דחייב לזרוק למחר שלא במקומו, ומש"ה אינו חוזר וקובעו
 בפיגול לכ"ע. תדע דלד' הרמב"ם ז"ל גם לר"י גריעא מחשבה זו ממחשבת הינוח, דמחשבת הינוח אינו פוסל לר"י מן התורה
 אלא חייב להניח כל דמו למחר, ואם חייב לזרוק למעלה למטה למחר נראה דבמקצתו ג"כ מיפסיל כולו, כמו מחשבת
 פיגול, וע"כ צ"ל דלא ס"ל להש"ס לחלק בהכי.

• עיין שטמ"ק אות יא

בהא דאימורין חייבין עליהם

משום טומאה

ס"פ כל הפסולין חרי"ח מרגלח צפומי דר"ד צר חוננא צשר פסח שלא הולכ ורח"ח שלא הורמו חייבין עליהם משום טומאה פ"י חע"פ שאין חייבין על הקדשים משום טומאה אלא אם כן יתיר לטכורים כדלמריין צמנחות דכ"ה, מ"מ ככא שפיר קריין צבו יתיר לטכורים כיון שמלד לתא דאיסור לפני זריקה צבר הוכשרו דמייירי שכבר נזרק הדם ורק איסור אחר אית צבו ועכ"פ מכה לתא דהיתר זריקה צבר אישתרי, ואמר רבא תדע דתניא אשר לבי לרבות אימורי קדשים קלים לטומאה אלמא חע"פ דלאו צני אכילה נינהו חייבין עליהן משום טומאה [וקריין צבו יתיר לטכורים כיון ששכשירא דזריקה צבר נגמרה] ודחיין ולא היא הכי אימורין נכי דלא הותרו להדיוט לגבות מיכא הותרו, אבל צשר הפסח ולח"ח הללו לא הותרו לא להדיוט ולא לגבות.

14. חישוב שיאכלוהו טמאים למחר חייב...הכא לא מיחזי כלל

- **תוספות מסכת זבחים דף לא עמוד א**
חישוב שיאכלוהו כלבים למחר פיגול - בסוף כל הפסולין (לקמן דף לו.) אמרינן דחישוב שיאכלוהו טמאים לא הוי פיגול וצריך לפרש טעם אמאי גרע מאכילת כלבים.
- **תוספות מסכת זבחים דף לו עמוד ב**
שיאכלוהו טמאים - לא דמי לאכילת כלבים דבטמאים מיפסיל קודם אכילה משעת נגיעה ואפי' תחב לו חבירו מ"מ בהך (מחשבה אכילת) דבר אחר גורם לו שבלא אכילה יכול לפוסלו בנגיעה.
- **קרו אורה מסכת זבחים דף לא עמוד א**
שם גמרא, חישוב שיאכלוהו כלבים למחר פיגול ודקדקו התוס' ז"ל (ד"ה חישוב) מהא דלקמן שיאכלוהו טמאים לא הוי פיגול, ע"י מש"כ בפ' כל הפסולין בטעמם. ול"נ דלא דמי, דאכילת טמאים הוי אכילת איסור, והוי כמו שחישוב בזריקה שלא כתיקנה ליתן את הניתנין למעלה למטה כו', אבל באכילת כלבים ליכא איסורא באכילה עצמה, וכיון דמקריה אכילה הוי מחשבה, ולקמן בפ' כל הפסולין יתבאר יותר בס"ד.
- **רמב"ם הלכות פסולי המוקדשין פרק יד הלכה ט**
חשב שיאכלו הטמאים או הפסולין מדבר הראוי לאכילה, או שיקטירו הטמאים או הפסולין מדבר הראוי להקטרה, חוץ לזמן אכילה והקטרה, הזבח פגול כמו שביארנו, חוץ למקום אכילה והקטרה, הרי זה פסול ואינו פגול.
- **כסף משנה הלכות פסולי המוקדשין פרק יד**
[ט] חשב שיאכלו הטמאים וכו'. בספ"ג דזבחים (דף ל"ו ע"ב) אמר רב חסדא אמר רבינא בר שילא חישוב שיאכלוהו טמאים למחר חייב (כרת) אמר רבא תדע דבשר לפני זריקה לא חזי וכי מחשב ביה מיפסיל ולא היא התם זריק ומיחזי הכא לא מיחזי כלל ומשמע לרבינו דהא דקאמר ולא היא לא לדחויי דינא דרב חסדא אתמר אלא לדחויי סיעתא דאיתי רבא ואע"ג דסיעתא אידחיא דינא לא אידחי מאחר דרב חסדא ורבינא בר שילא רבא ס"ל הכי וליכא מאן דפליג עלייהו. ויש סעד לזה מדאמר ר' ינאי זבחים (דף ל"א) חישוב שיאכלוהו כלבים למחר הוי פגול דכתיב יאכלו הכלבים ומי עדיפי כלבים מטמאים. ומ"ש כמו שביארנו. כלומר שהזבח מתפגל במחשבת חוץ לזמנו: